

Вікторія Сергіївна ЧУБАНЬ

к.е.н., доцент, Національний університет цивільного захисту України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2364-854X>

e-mail: sv.yak@ukr.net

Юрій Анатолійович СКОРОБОГАТОВ

старший викладач, Національний університет цивільного захисту України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1983-0648>

e-mail: skorobogatov.ua@gmail.com

ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано стан та динаміку фінансово-інвестиційного забезпечення системи цивільного захисту України в умовах повномасштабної збройної агресії. Досліджено трансформацію державної політики у сфері безпеки, що зумовила значне зростання капіталовкладень у розбудову фонду захисних споруд, насамперед в освітньому секторі. Висвітлено динаміку бюджетних асигнувань за 2023–2025 рр. та проаналізовано прогнози на 2026 р. у контексті обмеженості ресурсів територіальних громад. Особливу увагу приділено необхідності переходу від реактивної моделі управління до превентивної, що базується на цифровізації, автоматизації систем раннього оповіщення та впровадженні інноваційних технологій. Обґрунтовано доцільність багатоканального фінансування, що поєднує державні кошти, міжнародну технічну допомогу та механізми державно-приватного партнерства для створення стійкої системи цивільної безпеки.

Ключові слова: цивільний захист, інвестиційна політика, модернізація укриттів, воєнний стан, державний бюджет, субвенції, територіальні громади, цифровізація безпеки, державно-приватне партнерство, національна безпека

Стаття надійшла 02.01.2026

Статтю прийнято 10.01.2026

Статтю опубліковано 13.02.2026

ВСТУП

В Україні з початком повномасштабної збройної агресії загрози цивільній безпеці набули нового характеру, що призвело до зміни орієнтації державної політики у сфері інвестування системи цивільного захисту (ЦЗ). Вдосконалення системи ЦЗ стало пріоритетним напрямом для забезпечення національної безпеки, тому обсяг вкладення інвестицій від початку повномасштабного вторгнення значно зріс та надалі потребує посилення фінансової підтримки. Фінансове забезпечення спрямоване на вдосконалення системи ЦЗ в Україні під час війни є необхідним для реалізації заходів з підготовки та захисту населення і водночас збереження критичної інфраструктури від надзвичайних ситуацій та збройних дій.

Стан дослідження

Питання фінансового забезпечення ЦЗ традиційно розглядалися в межах економіки безпеки та державного управління надзвичайними ситуаціями. Однак повномасштабна збройна агресія проти України докорінно змінила архітектуру безпекових загроз, що вимагає переосмислення наявних наукових підходів.

Сьогодні дослідження зосереджено на трансформації «реактивної» моделі ЦЗ в «превентивну». Особливу увагу науковцями приділено питанням інвестицій в освітню інфраструктуру (безпека шкіл) та цифровізації систем оповіщення. Водночас актуальним залишається пошук балансу між централізованим державним фінансуванням та фінансовою автономією громад, особливо в умовах бюджетного дефіциту 2025-2026 рр. Попри наявність статистичних даних, бракує комплексних робіт, які б інтегрували інноваційні цифрові технології в єдину модель інвестиційного планування цивільної оборони.

МЕТА дослідження – проаналізувати сучасний стан фінансово-інвестиційного забезпечення системи

ЦЗ України, оцінити ефективність поточної державної політики та обґрунтувати перспективну модель модернізації системи на засадах інноваційності та стійкості в умовах війни.

Завдання дослідження:

- проаналізувати динаміку фінансування заходів ЦЗ протягом 2023–2025 рр. та виявити пріоритетні напрями розподілу коштів;
- дослідити нормативно-правове підґрунтя інвестиційної діяльності, зокрема останні рішення Кабінету Міністрів України (КМУ) стосовно будівництва захисних споруд (2025 р.);
- оцінити роль місцевих бюджетів у модернізації безпекової інфраструктури на прикладі впровадження систем оповіщення (зокрема у Черкаській області);
- визначити ключові ризики та виклики для фінансової стійкості територіальних громад у 2026 р. в умовах зміни системи розподілу ПДФО;
- запропонувати інноваційну модель модернізації ЦЗ, що базується на цифровізації, автоматизації та багатоканальному фінансуванні.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення мети застосовано комплекс наукових методів:

- метод системного аналізу: для розгляду фінансового забезпечення ЦЗ як цілісної системи взаємопов'язаних державних та місцевих ресурсів.
- статистико-економічний метод: для оброблення кількісних показників бюджетних асигнувань (5 млрд грн у 2023 р., 6,2 млрд грн у 2024–2025 рр.) та аналізу динаміки витрат на сектор безпеки.
- порівняльний аналіз: для зіставлення фінансових можливостей громад у різні звітні періоди (2025 р. проти прогнозованого 2026 р.).

– кейс-стаді (метод окремих випадків): для детального аналізу модернізації автоматизованої системи оповіщення в Черкаській області.

– метод прогнозування: для оцінювання потреб у зовнішньому фінансуванні та визначення пріоритетних напрямів розбудови стійкої інфраструктури на майбутнє.

– графічний метод: для візуалізації статистичних даних та подання структурних елементів інвестиційної політики.

РЕЗУЛЬТАТИ

13 серпня 2025 р. КМУ затверджено «Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для реалізації публічного інвестиційного проекту «Нове будівництво споруди подвійного призначення (з захисними властивостями протирадіаційного укриття) місткістю 200 осіб», проект повторного використання».

У 2023 р. державну інвестиційну політику у сфері ЦЗ освітнього сектору активовано шляхом виділення близько 5 млрд грн на облаштування захисних споруд у закладах загальної середньої освіти. Ці капіталовкладення забезпечили умови для відновлення освітнього процесу в очному форматі, що дало змогу повернути до навчання близько 66 тис. учнів.

Протягом наступних звітних періодів спостерігалася стійка динаміка фінансової підтримки цього сектору. Зокрема, у 2024 р. обсяг бюджетних асигнувань на облаштування укриттів збільшено до 6,2 млрд грн. Крім цього, уряд затвердив розподіл субвенції в розмірі 3,8 млрд грн для будівництва додаткових 60 укриттів. У 2025 р. фінансування цього пріоритетного напрямку збереглося на рівні 6,2 млрд грн, що свідчить про його стратегічне значення [1].

Наприклад, у Черкаській області відбувається модернізація територіальної автоматизованої системи централізованого оповіщення населення, яка фінансується з місцевого бюджету (рис. 1).

Подані статистичні дані підтверджують послідовність державної інвестиційної політики, спрямованої на підвищення рівня безпеки учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану. Подібні інвестиції є ключовим фактором для забезпечення стабільності та безперервності функціонування системи освіти.

Механізм ЦЗ потребує технологічних змін та модернізації управлінської моделі, що дасть змогу забезпечити передбачуваність, інтегрованість та автоматизацію діяльності системи цивільної оборони та безпеки. Рациональне використання грошових ресурсів має бути спрямованим на фінансове забезпечення проєктів удосконалення систем раннього оповіщення, модернізації укриттів, оптимізації стійкості критичної інфраструктури, автоматизації засобів ЦЗ, впровадження цифрових технологій попередження та виявлення загроз, імплементація інноваційних технологій у механізми координації діяльності органів ЦЗ тощо [6].

Так, інвестування у високотехнологічне обладнання, програмні сервіси прогнозування та стратегічного планування, сучасні системи комунікації, автоматизовані системи реагування на надзвичайні ситуації та цифрові платформи спостереження за кризовими обставинами забезпечить продуктивність діяльності органів ЦЗ. Також додаткове залучення фінансових ресурсів дасть

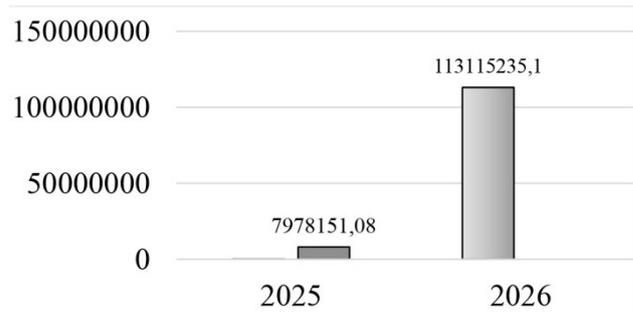

Рис. 1. Модернізація територіальної автоматизованої системи централізованого оповіщення населення, яка фінансується з місцевого бюджету Черкаської області

змогу розвивати дослідження й розроблення у сфері ЦЗ та адаптувати світовий досвід під національні потреби, що особливо актуально в умовах війни, коли загрози постійно змінюються.

Значний вплив війни на сталий розвиток України вимагає довгострокового планування заходів з відновлення. Пріоритетними завданнями на майбутнє є: розбудова стійкої інфраструктури, адаптованої до кризових ситуацій; розвиток системи раннього оповіщення населення та цифровізації рятувальних процесів; посилення міжнародної співпраці та залучення додаткових ресурсів для подальшого відновлення країни [2].

Належне фінансове забезпечення інтеграції інноваційних та цифрових технологій у безпекові процеси дасть змогу оптимізувати наявні ресурси та засоби захисту, вдосконалити ефективність рятувальних процесів, підвищити стійкість об'єктів критичної інфраструктури та сприятиме розвитку технологічних засобів масової комунікації і, як наслідок, дасть змогу мінімізувати фінансові витрати на покриття збитків.

Ескалація збройної агресії та посилення техногенних ризиків в Україні обумовлюють необхідність переосмислення підходів до фінансування ЦЗ. У 2026 р. в умовах хронічного дефіциту державного бюджету інвестиційна політика у цій сфері набуває стратегічного значення. Вона має на меті не лише покриття поточних видатків, а й створення стабільної, стійкої та інноваційної системи захисту населення. Ключовим завданням є розроблення ефективної моделі залучення та розподілу фінансових ресурсів, що поєднає державне фінансування з іншими джерелами.

У 2026 р. фінансова база територіальних громад буде обмеженою через вилучення частини ПДФО та переорієнтацію доходів від військового ПДФО до державного бюджету. Хоча акциз із пального залишається у громадах, його частка невелика, а інші податки не дають суттєвого приросту. Фінансова стійкість громад значно залежатиме від урядових рішень про дотації і субвенції. Це посилює ризики дотаційності більшості територіальних громад, особливо на прифронтових та постраждалих територіях. З іншого боку, уряд гарантує механізми підтримки таких громад через додаткову дотацію. Загалом, у 2026 р. місцеві бюджети залишаються уразливими, а їхня фінансова автономія суттєво звужена. Водночас у документі підкреслено, що таке рішення зумовлене воєнними потребами і має тирчасовий характер, оскільки кошти від вилучених джерел спрямовуються насамперед на безпеку та оборону, що

включає й фінансування заходів ЦЗ.

Загальний обсяг видатків на сектор безпеки та оборони у проекті бюджету-2026 становить 2,8 трлн грн [5], що є найвищим показником і на 168,6 млрд грн більше, ніж у 2025 р. Це підкреслює, що держава спрямовує всі власні надходження на потреби, пов'язані з війною.

Хоча точна цифра фінансування безпосередньо для Державної служби з надзвичайних ситуацій (ДСНС) чи окремих програм ЦЗ не є публічною, їхні видатки входять до загального оборонного бюджету. Це фінансування спрямовано на такі ключові напрями:

- забезпечення діяльності ДСНС, що включає фінансування зарплат, матеріально-технічного забезпечення, а також підтримання боєготовності підрозділів;
- розвиток фонду захисних споруд, тобто видатки спрямовано на будівництво та модернізацію укриттів, як це передбачено Стратегією до 2034 р. [6];
- розмінування територій, що є одним із наважливіших напрямів – це фінансування гуманітарного розмінування, зокрема сільськогосподарських земель, що є критично важливим для відновлення економіки;
- реагування на надзвичайні ситуації, забезпечення коштами для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, спричинених як військовими діями, так і природними катастрофами.

Варто зазначити, що значна частина фінансування для невійськових видатків включно з деякими програмами ЦЗ може залежати від зовнішнього фінансування від міжнародних партнерів. Проект бюджету-2026 передбачає, що загальна потреба в зовнішньому фінансуванні становитиме близько 2,08 трлн грн.

Фінансування ЦЗ у 2026 р. ґрунтується на багатоканальному підході [4]. Головним джерелом залишається державний бюджет, який спрямовано на першочергові потреби, зокрема на фінансування діяльності ДСНС, закупівлю техніки та обладнання, а також на капітальні

проекти, що мають загальнодержавне значення.

Проте, враховуючи обмеженість державних коштів, критично важливим є залучення зовнішнього фінансування (міжнародні гранти, кредити) та приватних інвестицій. Розвиток державно-приватного партнерства (ДПП) у сфері ЦЗ розглядається як перспективний механізм, що дасть змогу залучати кошти бізнесу в модернізацію укриттів та розбудову систем раннього оповіщення.

ВИСНОВКИ

У 2026 р. інвестиційна політика у сфері ЦЗ має перейти від підходу, спрямованого на реагування, до підходу, спрямованого на запобігання. Це передбачає:

- створення єдиного Фонду ЦЗ, що акумулюватиме кошти з різних джерел;
- впровадження механізмів ДПП на законодавчому рівні для стимулювання приватних інвестицій;
- розроблення фінансових моделей, що дають змогу обґрунтовано розподіляти ресурси та відслідковувати ефективність кожного проекту.

Лише за умови системної, вираженої інвестиційної політики та впровадження сучасних інструментів фінансового моделювання Україна зможе створити надійну та стійку систему ЦЗ, здатну ефективно протидіяти викликам.

Отже, в умовах війни збільшення видатків на систему ЦЗ є доцільною інвестицією у майбутнє держави, адже капіталовкладення в розвиток цивільної безпеки та оборони зменшить економічні витрати на непередбачені обставини, що призводять до ще більших збитків. Розширення фінансування на розвиток системи ЦЗ в Україні є стратегічно виправданим шляхом для забезпечення загальнодержавної економічної стабільності, тому необхідно стимулювати реалізацію наукових ідей та проектів удосконалення інституту цивільної безпеки та контролю.

Список використаних джерел

1. Бойко О., Павлов С. Державне управління розвитком фонду захисних споруд цивільного захисту. *Transcending Boundaries: Unraveling the Dynamics of Cutting-Edge Research and its Transformative Impact on the Global Sphere: Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Internet Conference* (July 10-11, 2025). Дніпро, 2025. С. 32-35. URL: <https://surl.li/pzligw>
2. Про публічно-приватне партнерство: Закон України від 19.06.2025 №4510-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4510-20#Text>
3. Поздєєв С., Ніжник В., Некора В., Михайлов В., Луценко Ю. Особливості та перспективи ефективного функціонування захисних споруд цивільного захисту в умовах бойових дій. *Науковий вісник: Цивільний захист та пожежна безпека*. 2023. Вип. 1 (15). С. 149- 157. URL: <https://surl.li/jhdjqc>
4. Про схвалення Стратегії розвитку фонду захисних споруд цивільного захисту на період до 2034 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 04 березня 2025 року № 183-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-2025-p#Text>
5. Уряд затвердив План основних заходів цивільного захисту України на 2025 рік: офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL: <https://mvs.gov.ua/news/uriad-zatverdiv-plan-osnovnix-zaxodiv-civilnogo-zaxistu-ukrayini-na-2025-rik>
6. Чубань В.С., Пасинчук К.М. Економіко-правовий аналіз фінансування потреб Державної служби України з надзвичайних ситуацій під час дії правового режиму воєнного стану. *Економіка. Фінанси. Право*. 2025. № 1. С. 51-56. URL: <http://efp.in.ua/uk/journal-article/1542>

References

1. Boiko O., Pavlov S. State administration of the development of the civil protection protective structures fund. *Transcending Boundaries: Unraveling the Dynamics of Cutting-Edge Research and its Transformative Impact on the Global Sphere: Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Internet Conference* (July 10-11, 2025). Dnipro, 2025. pp. 32-35. <https://surl.li/pzligw> (in Ukrainian).
2. Law of Ukraine No. 4510-IX. (2025, June 19). On Public-Private Partnership. Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4510-20> (in Ukrainian).
3. Pozdieiev S., Nizhnyk V., Nekora V., Mykhailov V., Lutsenko Yu. Features and prospects of effective functioning of civil protection protective structures under combat conditions. *Scientific Bulletin: Civil Protection and Fire Safety*. 2023. Issue 1(15). pp. 149-157. <https://surl.li/jhdjqc> (in Ukrainian).

4. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025, March 4). On approval of the Strategy for the development of the civil protection protective structures fund for the period until 2034 (Decree No. 183-r). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-2025-p> (in Ukrainian).

5. Ministry of Internal Affairs of Ukraine. (2025). Government approved the Plan of main civil protection measures of Ukraine for 2025. URL: <https://mvs.gov.ua/news/uriad-zatverdiv-plan-osnovnix-zaxodiv-civilnogo-zaxistu-ukrayini-na-2025-rik> (in Ukrainian).

6. Chuban V.S., Pasychnuk K.M. Economic and legal analysis of financing the needs of the State Emergency Service of Ukraine during the legal regime of martial law. *Economics. Finances. Law.* 2025. № 1. pp. 51-56. URL: <http://efp.in.ua/uk/journal-article/1542> (in Ukrainian).

Viktoriiа CHUBAN

PhD in Economics, Associate Professor, National University of Civil Defense of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2364-854X>

e-mail: sv.yak@ukr.net

Yurii SKOROBHATOV

Senior Lecturer, National University of Civil Defense of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1983-0648>

e-mail: skorobogatov.ua@gmail.com

FINANCIAL AND INVESTMENT PROVISION AND MODERNIZATION OF CIVIL DEFENSE SYSTEMS OF UKRAINE

The paper provides a comprehensive study of the transformation of Ukraine's financial and investment policy in the field of civil protection amid the ongoing full-scale armed aggression. It is substantiated that threats to national security have acquired an unprecedented character, necessitating a revision of the state's strategic priorities: from simple emergency response to preventive investment in innovative security infrastructure. The dynamics of budget allocations during 2023–2025 are analyzed in detail. Particular attention is paid to the educational sector, where the allocation of over UAH 17 billion over three years has enabled the resumption of full-time education for tens of thousands of students through the development of a network of modern shelters. Recent legislative initiatives are considered, specifically the Procedure for using funds dated August 13, 2025, regarding the implementation of standard projects for the construction of dual-purpose structures. The role of local budgets in ensuring territorial security is demonstrated using the example of the modernization of the alert system in the Cherkasy region. The challenges of 2026 are investigated, particularly those related to the limited financial autonomy of territorial communities due to the redistribution of Personal Income Tax (PIT). The author proves that under resource scarcity, multi-channel financing becomes a key mechanism, including not only state expenditures (forecasted at UAH 2.8 trillion for the security sector) but also international assistance and the development of public-private partnerships. The vectors for modernizing the civil protection management model through the integration of digital observation platforms, automation of early warning systems, and the use of crisis forecasting software are outlined. It is concluded that investing in a high-tech civil protection system is a strategically justified step that ensures sustainable economic development and minimizes future state losses.

Keywords: *civil protection, investment policy, modernization of shelters, martial law, state budget, subventions, territorial communities, security digitalization, public-private partnership, national security*